

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta, kuuleminen HE 178/2024

Anu Onjukka, Varsinais-Suomen ELY-keskus

7.11.2024

Asian käsittely ELY-keskuksessa

- Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Varsinais-Suomen ELY-keskukselta asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa 25.10.2024 lähettämällään sähköpostiviestillä.
- Kuuleminen ja kirjallinen asiantuntijalausunto koskee hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi merenkulun ympäristönsuojelulain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta sekä Hongkongin yleissopimuksen, MARPOL-yleissopimuksen liitteiden muutosten ja Lontoon pöytäkirjan liitteiden muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi (HE 178/2024).
- Varsinais-Suomen ELY-keskus on 19.6.2024 antanut asiaan liittyvän lausunnon hallituksen esitystä koskevasta luonnoksesta Liikenne- ja viestintäministeriölle.
- Varsinais-Suomen ELY-keskus on 5.11.2024 antanut asiantuntijalausunnon hallituksen esityksestä 178/2024 eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle.
- Varsinais-Suomen ELY-keskuksen asiantuntijalausunto ja tässä kuulemisessa annetut näkemykset liittyvät turvallista ja ympäristön kannalta asianmukaista aluskierrätystä koskevaan Hongkongin yleissopimukseen ja yleissopimuksen edellyttämiin lakimuutoksiin (mm. JL, YSL) siltä osin kuin ne koskevat aluskierrätyslaitoksia.

Hongkongin yleissopimus

- Hongkongin yleissopimus on tulossa kansainvälisesti voimaan kesällä 2025.
- Yleissopimuksen tarkoituksena on varmistaa, että käytöstä poistettava alus puretaan työsuojelun ja ympäristönsuojelun kannalta asianmukaisesti.
- Hongkongin yleissopimuksessa on tiettyjä osia, joita EU:n aluskierrätysasetus (EU) N:o 1257/2013 tai Suomen lainsäädäntö ei kata, joten Suomen lainsäädäntöön on tehtävä yleissopimuksen edellyttämät lainsäädäntömuutokset.
- Hallituksen esityksessä ehdotetaan yleissopimuksen edellyttämien muutosten tekemistä merenkulun ympäristönsuojelulakiin, aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä annettuun lakiin, alusturvallisuuden valvonnasta annettuun lakiin, jätelakiin ja ympäristönsuojelulakiin.

Aluskierrätyslaitoksia koskevat tehtävät

- Esityksessä ehdotetaan tiettyjen Hongkongin yleissopimukseen liittyvien aluskierrätyslaitoksia koskevien tehtävien väliaikaista keskittämistä Varsinais-Suomen ELY-keskukselle. Tehtävät on esitetty väliaikaisesti sijoitettavan Varsinais-Suomen ELY-keskukselle ympäristöministeriön pyynnöstä.
- Varsinais-Suomen ELY-keskuksen toimialueella toimii Suomen ainoa aluspurkamo, joka on hyväksytty EU:n aluskierrätysasetuksen mukaiseksi aluskierrätyslaitokseksi.
- Hongkongin yleissopimuksen toimeenpanoon liittyvät lupa- ja valvontaviranomaisen tehtävät on tarkoitus siirtää uudelle valtakunnalliselle lupa- ja valvontavirastolle, jonka on tarkoitus aloittaa toimintansa 1.1.2026.
- Yleissopimuksesta seuraavat uudet tehtävät on kuitenkin tarpeen osoittaa väliaikaisesti tietyille viranomaisille, koska yleissopimus tulee voimaan noin puoli vuotta ennen kuin uuden lupa- ja valvontaviraston on tarkoitus aloittaa toimintansa.
- Esityksen mukaan Varsinais-Suomen ELY-keskuksen tulisi tehdä yhteistyötä Liikenne- ja viestintäviraston kanssa aluskierrätysasetuksen ja Hongkongin yleissopimuksen kiertämisen ja rikkomisen ehkäisemiseksi. Varsinais-Suomen ELY-keskukselle esitetään myös tiettyjä tiedonantovelvollisuuksia Kansainväliselle merenkulkujärjestölle (IMO).

Aluskierrätyksen valvonta

Ehdotus JL 108 a § 2 mom.

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Liikenne- ja viestintävirasto toimivat yhteistyössä aluskierrätyksen toimeenpanon seuraamiseksi ja aluskierrätysasetuksen 22 artiklassa tarkoitetun mainitun asetuksen ja Hongkongin yleissopimuksen kiertämisen ja rikkomisen ehkäisemiseksi.

Tiedonsaantioikeudet

- Varsinais-Suomen ELY-keskus on 19.6.2024 hallituksen esitysluonnoksesta antamassaan lausunnossa huomauttanut, että esitetty jätelain 108 §:n muutos ei vastaa kyseisen säännöksen perusteluja, koska lakiin ei ole esitetty perusteluissa mainittua tiedonsaantioikeutta. Hallituksen esityksen jatkovalmistelussa tämä on huomioitu säädöstekstissä (JL 108 b §), jonka mukaan aluehallintoviraston on toimitettava Hongkongin yleissopimuksessa tarkoitettu aluskierrätysuunnitelmaa koskeva päätös tiedoksi myös Varsinais-Suomen ELY-keskukselle.

Ehdotus JL 108 b § 2 mom.

*Aluehallintoviraston on ilmoitettava aluskierrätyslaitokselle, aluksen omistajalle ja Liikenne- ja viestintävirastolle kolmen vuorokauden kuluessa, että se on vastaanottanut aluskierrätysuunnitelman. Aluehallintovirasto hyväksyy aluskierrätysasetuksen 7 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa ja Hongkongin yleissopimuksessa tarkoitettun aluskierrätysuunnitelman ja antaa hyväksynnästä aluskierrätyslaitokselle kirjallisen päätöksen. **Aluehallintoviraston on toimitettava Hongkongin yleissopimuksessa tarkoitettu aluskierrätysuunnitelmaa koskeva päätös tiedoksi aluksen omistajalle, Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, asianomaiselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, Liikenne- ja viestintävirastolle ja Suomen ympäristökeskukselle.***

Tiedonsaantioikeudet

- Varsinais-Suomen ELY-keskuksen tulee yhteistyössä Liikenne- ja viestintäviraston kanssa mm. seurata aluskierrätysuunnitelman saaneen aluksen vaiheita, jotta voidaan varmistaa, ettei purkukuntoinen alus päädy sellaiseen aluspurkamoon, joka ei ole hyväksyttyjen laitosten listalla.
- Tätä varten Varsinais-Suomen ELY-keskuksen tulisi saada tiedot myös:
  - esitetyn jätelain 108 b §:n mukaisesta aluksen purkamista koskevasta ennakoilmoituksesta
  - esitetyn jätelain 108 c §:n mukaisesta aluksen purkamisen loppuunsaattamista koskevasta ilmoituksesta
- Nämä ilmoitukset on esitettyssä jätelain muutoksessa edellytetty Hongkongin yleissopimuksen liitteen 24 säännön 3 kohdan ja 25 säännön mukaisesti toimitettavan ainoastaan vastaaville toimivaltaisille viranomaisille eli esitetyn jätelain 108 a §:n 1 momentin mukaisesti asianomaiselle aluehallintovirastolle ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.
- Jos aluskierrätyslaitos sijaitsee muualla kuin Varsinais-Suomen ELY-keskuksen toimialueella, ilmoitukset menevät kohteen sijaintialueen ELY-keskukselle, eivätkä esitetyn säännöksen nojalla tule automaattisesti tiedoksi Varsinais-Suomen ELY-keskukselle.
- Ilmoitukset tulee toimittaa tiedoksi myös Varsinais-Suomen ELY-keskukselle, jotta se pystyy hoitamaan sille esitettyä tehtävää koskien aluskierrätyksen toimeenpanon seuraamista ja aluskierrätysasetuksen ja Hongkongin yleissopimuksen kiertämisen ja rikkomisen ehkäisemistä.

Tiedonsaantioikeudet

Ehdotus JL 108 b § 3 mom.

*Kun alukselle on myönnetty kierrätyskelpoisuuden osoittava kansainvälinen todistuskirja merenkulun ympäristönsuojelulain 8 a luvun 2 §:ssä säädetyn mukaisesti, **aluskierrätyslaitoksen on ilmoitettava asianomaiselle aluehallintovirastolle ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle purkamisen suunnitellusta aloittamisesta** Hongkongin yleissopimuksen liitteen 24 säännön 3 kohdan mukaisesti.*

Ehdotus JL 108 c § 1 mom.

*Kun alus on kokonaan tai osittain purettu aluskierrätysuunnitelman ja Hongkongin yleissopimuksen vaatimusten mukaisesti, aluskierrätyslaitoksen on laadittava yleissopimuksen liitteen 25 säännön mukainen **loppuunsaattamisilmoitus**. Ilmoitus on laadittava yleissopimuksen lisäyksessä 7 olevan mallin mukaisesti ja siihen on liitettävä raportti mahdollisista vaaratilanteista ja onnettomuuksista, jotka ovat aiheuttaneet haittaa ihmisten terveydelle tai ympäristölle. **Ilmoitus on toimitettava 14 vuorokauden kuluessa purkamisen päättymisestä asianomaiselle aluehallintovirastolle ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.***

Aluehallintoviraston on toimitettava loppuunsaattamisilmoitus Liikenne- ja viestintävirastolle.

Tiedonsaantioikeudet

- Hallituksen esityksen mukaan Varsinais-Suomen ELY-keskus raportoisi Kansainväliselle merenkulkujärjestölle aluskierrätyslaitoksen mahdollisista ympäristönsuojelu- ja työsuojelurikkomuksista sekä niiden johdosta toteutetuista toimista.
- Hallituksen esityksen jatkovalmistelussa on Varsinais-Suomen ELY-keskuksen hallituksen esitysluonnoksesta antaman lausunnon (19.6.2024) mukaisesti lisätty Varsinais-Suomen ELY-keskukselle tiedonsaantioikeus työsuojeluviranomaiselta mahdollisista työsuojelurikkomuksista sekä laitoksiin suunnatuista valvontatoimenpiteistä.
- Esitetyn ympäristönsuojelulain 169 §:n muutoksen mukaan aluskierrätyslaitokselle tehtävästä tarkastuksesta tai yleissopimuksen velvoitteiden rikkomisesta, valvontaviranomaisen ja työsuojeluviranomaisen on liikesalaisuutta koskevien salassapitosäännösten estämättä toimitettava yleissopimuksessa edellytetyt tarkastusta, tarkastuksen johdosta toteutettuja toimia ja yleissopimuksen rikkomista koskevat tiedot englannin kielellä Varsinais-Suomen ELY-keskukselle raportointia varten. Lisäksi tiedot tulee toimittaa myös EU:n aluskierrätysasetuksen 21 artiklan mukaisesti rikkomuksista, jotka koskevat aluskierrätyslaitosta, ja rikkomusten johdosta toteutetuista toimista, jotka Varsinais-Suomen ELY-keskus toimittaa Euroopan komissiolle.

Tiedonsaantioikeudet

Ehdotus YSL 169 § 2 mom.

*Jos kyse on turvallisesta ja ympäristön kannalta asianmukaisesta aluskierrätyksestä Hongkongissa 15 päivänä toukokuuta vuonna 2009 tehdyn Hongkongin kansainvälisen yleissopimuksen, jäljempänä Hongkongin yleissopimus, 9 artiklan 4 kohdassa tai 10 artiklan 1 kohdan 2 alakohdassa tarkoitetusta aluskierrätyslaitokselle tehtävästä tarkastuksesta tai yleissopimuksen velvoitteiden rikkomisesta, **valvontaviranomaisen ja työsuojeluviranomaisen on liikesalaisuutta koskevien salassapitosäännösten estämättä toimitettava yleissopimuksessa edellytetyt tarkastusta, tarkastuksen johdosta toteutettuja toimia ja yleissopimuksen rikkomista koskevat tiedot englannin kielellä Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle raportointia varten. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on toimitettava ilmoituksen tehneelle sopimuspuolelle ja Kansainväliselle merenkulkujärjestölle Hongkongin yleissopimuksen 9, 10 ja 12 artiklan mukaisesti tiedot aluskierrätyslaitosta koskevien velvoitteiden rikkomisesta ja niiden johdosta toteutetuista toimista. Valvontaviranomaisen ja työsuojeluviranomaisen on ilmoitettava myös aluskierrätyksestä sekä asetuksen (EY) N:o 1013/2006 ja direktiivin 2009/16/EY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1257/2013, jäljempänä aluskierrätysasetus, 21 artiklan mukaisesti rikkomuksista, jotka koskevat aluskierrätyslaitosta ja rikkomusten johdosta toteutetuista toimista Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, joka toimittaa tiedot mainitun artiklan mukaisesti Euroopan komissiolle.***

Lisäresurssien osoittaminen

- Varsinais-Suomen ELY-keskus on 19.6.2024 hallituksen esitysluonnoksesta todennut, että Varsinais-Suomen ELY-keskukselle tulee osoittaa resursseja sille esitettyjen tehtävien hoitamista varten.
- Jatkovalmistelussa ei ole esitetty Varsinais-Suomen ELY-keskukselle lisäresursseja perustuen talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjaukseen, jonka mukaan pääsääntöisesti uusien lisätehtävien yhteydessä luovutaan tai tehostetaan olemassa olevia tehtäviä.
- Tehtävä tulee sijoittumaan Varsinais-Suomen ELY-keskuksessa ympäristönsuojeluyksikköön, jonka tehtävät ovat pääsääntöisesti lakisääteisiä, joten olemassa olevista tehtävistä ei voida luopua.

Lisäresurssien osoittaminen

- Resurssitarkastelussa tulee huomioida, että Varsinais-Suomen ELY-keskuksen tulee esitetyn ympäristönsuojelulain 169 §:n muutoksen mukaan raportoida aluskierrätyslaitoksia koskevien velvoitteiden rikkomisesta kahdelle taholle:
  - Kansainväliselle merenkulkujärjestölle Hongkongin yleissopimuksen mukaisista rikkomuksista ja niiden johdosta toteutetuista toimista
  - Euroopan komissiolle aluskierrätysasetuksen mukaisista rikkomuksista ja niiden johdosta toteutetuista toimista
- Kuten Varsinais-Suomen ELY-keskus on todennut aiemmassa lausunnossaan, resursseja tarvitaan myös esimerkiksi raportointia varten tarvittaviin käännöstöihin.

Lisäresurssien osoittaminen

- Hongkongin yleissopimuksen liitteen 15 säännön 4 kohdan mukaan jokaisen sopimuspuolen tulee nimetä yksi tai useampi toimivaltainen viranomainen ja yksi yhteyspiste, jota järjestö, yleissopimuksen sopimuspuolet ja muut asianosaiset tahot käyttävät asioissa, jotka koskevat kyseisen sopimuspuolen lainkäyttövallassa toimivia aluskierrätyslaitoksia.
- Hallituksen esityksen mukaan Varsinais-Suomen ELY-keskus on tarkoitus ilmoittaa IMOlle 15 säännön 4 kohdan mukaiseksi yhteyspisteeksi siihen saakka, kunnes uusi lupa- ja valvontavirasto aloittaa toimintansa.
- Toiselta sopimuspuolelta tulevat aluskierrätyslaitoksia koskevat ilmoitukset ja selvityspyynnot tulisivat siis Varsinais-Suomen ELY-keskukselle, jonka tulee välittää ne asianomaiselle viranomaiselle (esim. työsuojeluviranomainen, toisen alueen ELY-keskus).

Hongkongin yleissopimus, liite, luku 3 – Aluskierrätyslaitoksia koskevat vaatimukset, 15 sääntö – Aluskierrätyslaitosten valvonta, 4 kohta

Jokainen sopimuspuoli nimeää yhden tai useamman toimivaltaisen viranomaisen ja yhden yhteyspisteen, jota järjestö, tämän yleissopimuksen sopimuspuolet ja muut asianosaiset tahot käyttävät asioissa, jotka koskevat kyseisen sopimuspuolen lainkäyttövallassa toimivia aluskierrätyslaitoksia.

Muuta huomioitavaa

- Hallituksen esityksessä todetaan, että esimerkiksi tiedonantovelvollisuudet IMOlle työllistäisi Varsinais-Suomen ELY-keskusta siinä tilanteessa, että Suomessa toimiva aluspurkamo hakee Hongkongin yleissopimuksen mukaista lupaa harjoittaa aluskierrätystä.
- Toisaalta esityksessä tunnistetaan myös, että mahdollinen laiton teko voisi tapahtua myös sellaisella korjaustelakalla, jolla ei ole tarvittavaa asetuksen mukaista lupaa (HE, kappale 8.11 Laki ympäristönsuojelulain 169 ja 221 §:n muuttamisesta).
- Varsinais-Suomen ELY-keskus toteaa edelleen hallituksen esitysluonnoksesta antamansa lausunnon mukaisesti, että Hongkongin yleissopimusta tai EU:n aluskierrätysasetusta rikkova mahdollinen laitton teko voi tapahtua myös sellaisella korjaustelakalla, jolla ei ole tarvittavaa yleissopimuksen tai asetuksen mukaista lupaa, jolloin se tuo raportointivelvollisuuksia Varsinais-Suomen ELY-keskukselle.

Kiitos!

anu.onjukka@ely-keskus.fi